

Σοφον τοι καν κακοις α δει φρονειν*
Ευριπίδης (Εκάβη 228)

Συμβολική και με αριθμούς αναπαράσταση της διαδρομής της ελληνικής κοινωνίας κατά τα τελευταία 93 χρόνια από τα 1924. Στην αφετηρία η ανακήρυξη αβασιλευτής δημοκρατίας. Ακολούθησαν άλλες δύο καθεστωτικές αλλαγές. 91 κυβερνήσεις· 52 πρωθυπουργοί. Ίσως προκύψει κάποιο δίδαγμα!

«Το εθνικό εισόδημα, μετρούμενο με δυτικά πρότυπα, ανέκαθεν υπήρξε περιορισμένο – ένα από τα χαμηλότερα στην Ευρώπη». (από έκθεση της Αμερικανικής Οικονομικής Επιτροπής στην Ελλάδα, 1947). Εισόδημα προπολεμικά κατά γεωργική οικογένεια (60% του όλου πληθυσμού) \$200. (Report on the Greeks υπό Smothers· McNeill· McNeill, 1948). Εισόδημα κατά κεφαλήν το 1960 \$533 (World Bank).

Γύρω στα 1930 στο Ληξούρι. Στίχοι από ποίημα του δασκάλου Γιωργάκη Δελαπόρτα, πατέρα του γνωστού από την υπόθεση Λαμπράκη εισαγγελέα Παύλου Δελαπόρτα. (Στο ληξουριώτικο στυλ, με το οποίο αντιμετωπίζονταν τότενες εκεί όλες οι πλευρές της ζωής με χιούμορ): «Εκείνοι που δεν έχουνε/ανάγκη από παράδες, /γιατί κοιμώνται νηστικοί,/είν' οι Μονοπολάδες,/[κάτοικοι του χωριού Μονοπολάτα, 6 χιλιόμετρα από το Ληξούρι· προέλευση γύρω στα 1850 και των Λιναρδάτων]. Κρατάνε μία συνταγή/του μακαρίτη Ζώη,/ πώς πάει εκατό χρονών/ εκείνος που δεν τρώει./ Το γόμα [μεσημέρι] τρώνε τοι ελιές,/ το βράδυ τα κουκούτσια,/ και γίνονται δέκα γαμπροί/ με τα αυτά παπούτσια...». Δεν νομίζω πως χρειάζεται περαιτέρω επεξεργασία το θέμα φτώχεια στα Μονοπολάτα· στο Ληξούρι· στην Κεφαλονιά· στα Επάνησα· στην Ελλάδα· τις δεκαετίες του 1920 και 1930.

Ακολουθεί περίοδος, για τον χαρακτηρισμό της οποίας θα ταιριαζε ο τίτλος “Από το Μεσουράνημα στον Βυθό και τανάπαλιν”. Πτώχευση. Τρία στρατιωτικά κινήματα. Ο Μεταξάς και η δόξα του 1940. Αντίσταση. Πείνα και λιμός. Εμφύλιος 1943-1949. Αντεκδικήσεις. Το “ελληνικό οικονομικό θαύμα”. Συμμετοχή στο ΝΑΤΟ. 1953· το Ληξούρι ισοπεδώνεται από σεισμό 7,2 Ρίχτερ. Κυπριακό. Κομματικός αλληλοσπαραγμός. Στρατιωτική δικτατορία (μήτηρ πάσης κακίας). Αποκατάσταση νομιμότητας. Ακολουθεί μακρά φάση “δημοκρατικής (με ρόδινες ανταύγειες) ακρότητας”! Ένταξη σε Ευρώπη και Ευρωζώνη. Υπέρογκες δαπάνες για δημόσια διοίκηση και ασφαλιστικό για εξοπλισμούς

*Σοφία βέβαια [είναι] να σκέφτεσαι φρόνιμα και στις κακές περιστάσεις

και τους Ολυμπιακούς αγώνες. Διαφθορά. Αναδιανομή υπέρ των ολίγων των χρημάτων των πολλών δια του χρηματιστηρίου. Ενδιάμεσα μία ενθαρρυντική ανάσα φιλελευθερισμού. Ασφαλιστικό. Κυβερνητική απλοχεριά. Δανεισμός, καλοπέραση. Οι νόμοι Γιαννάκου και Διαμαντοπούλου. Ύφεση ανεργία. Οξύτατη πολιτικοκοινωνική κρίση. Η πρώτη φορά Αριστερά. Τελική πάντως έκβαση, ακόμα και σήμερα, ένας κόσμος καλύτερος από εκείνον του 1924 · πολύ καλύτερος. Η χώρα κυβερνιόταν (στα 93 αυτά χρόνια, με εξαίρεση μικρά διαστήματα) από πολιτικούς · καλούς και κακούς, όπως όλοι μας.

Έχουν γραφτεί πολλές από πολλούς μαρτυρίες, μελέτες, ιστορήματα, διατριβές, μονογραφίες, κριτικές· σε βιβλία και αναρίθμητα άρθρα. Από πολιτικούς, ιστορικούς, οικονομολόγους, κοινωνιολόγους, συνταγματολόγους, πολιτικούς επιστήμονες, δημοσιογράφους κ.ά. Παράθεση βιβλιογραφίας θα εκάλυπτε πολλές σελίδες.

Ένας χωρίς καμιάν ειδικότητα, ένας απλός σαστισμένος πολίτης παλεύει να βρει άκρη. Οι Έλληνες διαφωνούμε για το που και πως της χώρας μας. Πώς αιτιολογείται από τους ξένους, από τους συνανθρώπους, από διεθνείς οργανισμούς και μέσα επικοινωνίας · πώς αξιολογείται το πρόσφατο και το παρόν επίπεδο διαβίωσης (επιβίωσης;) του ελληνικού λαού· εμάς των ιδίων. Πώς βαθμολογείται;

Έχουμε λοιπόν και λέμε: Κοινωνία. Δομή απασχολήσεως: Γεωργία 13% του πληθυσμού · Βιομηχανία 15,1% · Υπηρεσίες 71,8%. Τέταρτη στον κόσμο σε γήρανση πληθυσμού · 21,4% άνω των 65 ετών το 2015. (πηγή: The Economist Pocket World in Figures 2017 edition. Εφεξής Economist Pocket). Κόστος ζωής το 2014 (Νέα Υόρκη=100) 64. Μέσος όρος εβδομαδιαίας διάρκειας εργασίας 36,5 ώρες το 2013 (Economist Pocket 2016 edition). Ελευθερία του τύπου στην 41^η θέση μεταξύ 167 χωρών. (The Economist Intelligence Unit Democracy Index 2014). Ανισότητα με βάση το διεθνές μέτρο Gini coefficient (όσο χαμηλότερη βαθμολογία τόσο μικρότερη η ανισότητα): Ελλάς 34,3· Ιταλία, Μεγάλη Βρετανία 36 · Γερμανία 28,3· Κίνα 42,1 (ζήτω η κομμουνιστική ισότητα!) (U.N. Human Development Report 2013). Δαπάνη για τέχνες και ψυχαγωγία στην 24^η θέση (Economist Pocket 2016). Διαφθορά: στην 69^η θέση μεταξύ 176 χωρών. Ιταλία στην 60^η. Οι ταχύτατα αναπτυσσόμενες Κίνα και Ινδία στην 79^η και 80^η θέση. (Transparency International Corruption Perceptions Index 2016). Στην 34^η θέση μεταξύ 80 χωρών στην προτίμηση πού να γεννηθεί κανείς (The Economist Intelligence Unit Where-to-be-born-Index 2013).

Παιδεία. Ποσοστό εγγραμάτων 97,7% (UNESCO 2015). Νούμερο ένα στον κόσμο με κριτήριο το ποσοστό των κατά ηλικία εγγεγραμμένων σε ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Υγεία. Η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας (WHO) κατατάσσει την Ελλάδα ως προς το προσδόκιμο ζωής στην 17^η θέση (80,82 έτη το 2012 έναντι 80,34 το 2009· 68,16 το 1960) μεταξύ των 196 μελών των Ηνωμένων Εθνών. Το προσδόκιμο υγιούς ζωής 71,9· μακρότερο από τον μέσον όρο της Ε.Ε. των 15 μελών. Γιατροί 614 σε 100.000 κατοίκους· 368 στην Ε.Ε. των 28. Αυτοκτονίες 4,7 σε 100.000 κατοίκους (2015)· τελευταία (καλύτερη δηλαδή) θέση μεταξύ των 34 μελών του ΟΟΣΑ (WHO). Καπνιστές στην 13^η θέση παγκοσμίως (Economist Pocket). Οι Έλληνες έφηβοι πρώτοι στην Ε.Ε. στην παχυσαρκία· 6,5% έναντι μέσου όρου 4,3% το 2002 (WHO).

Περιβάλλον. Στην 23^η θέση μεταξύ 146 χωρών (The Earth Institute and Yale Center for Environmental Law and Policy. Environmental Performance Index 2014).

Παγκοσμιοποίηση. Στην 26^η θέση μεταξύ 60 χωρών (KOF Index of Globalization 2017).

Επικοινωνία. Τηλέφωνα στη 19^η θέση παγκοσμίως· 47,9 ανά 100 κατοίκους (Economist Pocket 2016). Διείσδυση της αγοράς κινητής τηλεφωνίας το 2008· στη 2^η θέση μεταξύ των 10 πρώτων χωρών (Pyramide Research, ΟΟΣΑ). Ιδιοκτησία αυτοκινήτων το 2011· 464 αυτοκίνητα ανά 1000 κατοίκους (Economist Pocket 2016).

Στρατιωτική ισχύς. Στην 28^η θέση μεταξύ 127 χωρών· στην 7^η μεταξύ 29 ευρωπαϊκών (η Τουρκία στην 8^η μεταξύ των 127). (Η κατάταξη από την Global Firepower).

Οικονομία. Συνολικό ΑΕΠ το 2015 στην 45^η θέση παγκοσμίως· πληθυσμιακά η χώρα μας στην 74^η (U.N.). Στην 46^η κατά την World Bank. \$17.901 το ονομαστικό κατά κεφαλήν ΑΕΠ το 2016· \$26.669 το ΑΕΠ σε ισοτιμία αγοραστικής δυνάμεως. \$194,25 και 289,40 δισεκατομμύρια τα αντίστοιχα νούμερα για συνολικό ΑΕΠ (Δ.Ν.Τ.). Το δεύτερο αναλογικά δημόσιο χρέος χώρας (μετά την Ιαπωνία). Στην 8^η θέση με κριτήριο τις κρατικές δαπάνες (Economist Pocket). Ανταγωνιστικότητα: Στην 81^η θέση μεταξύ 144 χωρών (The World Economic Forum - Competitiveness Report 2014-2015). Στην 57^η μεταξύ 63 (The 2017 IMD World Competitiveness Ranking). Ο υπό ελληνική σημαία εμπορικός στόλος 3^{ος} στον κόσμο· ο ελληνόκτητος 1^{ος} (Lloyd's List).

Αυτά όλα συνοψίζονται στον Δείκτη Ανθρώπινης Αναπτύξεως· Human Development Index. Καταρτίζεται από την αρμόδια υπηρεσία των

Ηνωμένων Εθνών (U.N. Development Program). Συνδυασμός των στοιχείων ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος, προσδόκιμου ζωής, βαθμού εκπαιδύσεως και ποιότητας ζωής. Χρησιμοποιείται ευρύτατα διεθνώς. Με βάση αυτόν τον δείκτη η χώρα μας κατατάσσεται (το 2015) στην 29^η θέση μεταξύ 187 χωρών· στην ομάδα των ανεπτυγμένων χωρών. Το 1997 μεταξύ των χωρών πολύ υψηλής αναπτύξεως, στην 20^η θέση .

Και όλα αυτά μέσα σε έναν κόσμο 1,96 δισεκατομμυρίου ανθρώπων το 1924· 4,07 δισ. το 1975· και 7,35 το 2015. Προοπτική 9,5 το 2050 (U.N. Department of Economic and Social Affairs). Με ποσοστό ακραίας φτώχειας (ημερήσιο εισόδημα χαμηλότερο του \$1,25) 42% το 1981· 10,7% το 2013 (αναπροσαρμοσμένο ημερήσιο εισόδημα χαμηλότερο του \$1,90 σε ισοτιμία αγοραστικής δυνάμεως). Συντριπτική μείωση· παρά την τόσο μεγάλη πληθυσμιακή αύξηση. Ένα από τα μεγάλα καλά της παγκοσμιοποιήσεως. Υπερεπαρκής δικαιολόγηση της αναγκαιότητάς της. Δικαίωσή της.

Παράλληλα, αλλάζουν περιεχόμενο πλείστες από τις έννοιες της παγκόσμιας συνεννοήσεως. Και οι αλλαγές προβλέπεται να παίρνουν τεράστιες διαστάσεις στα χρόνια που έρχονται. «Είμαστε στο αρχικό στάδιο», λέει ο σύγχρονος νέος, «μιας από τις πιο σημαντικές περιόδους καινοτομίας στην ιστορία της ανθρωπότητας, με τρεις κινητήριες δυνάμεις: Την ψηφιοποίηση και τη συνδεσιμότητα των πάντων γύρω μας· την τεράστια (και επιταχυνόμενη) εξέλιξη της τεχνητής νοημοσύνης· και τρίτο τη νέα κατανόηση και δυνατότητα τροποποίησης του ανθρώπινου γονιδίου». Με συνέπειες, λέω, κατά πάσα πιθανότητα: αλλού ισχυρές κοινωνικές συγκρούσεις· αλλού ισχυρές συγκλίσεις.

Αυτά (καλά και κακά· πολλά τα καλά) είναι που διακυβεύονται σήμερα· αυτά παίζονται κορώνα-γράμματα. Το παιχνίδι όμως δεν είναι πόκερ ή λαχείο· κι όπου βγει. Είναι πρέφα και σκάκι. Σχεδιασμός. Χρειάζεται πάνω απ' όλα σκέψη και νηφαλιότητα· σοφία και ορθοφροσύνη· ανιδιοτέλεια. Οι συριζανέλοι δεν τα διαθέτουν· το έχουν αποδείξει. Τα έχουν κρεμάσει όλα σε μία γραβάτα. Ζούνε στην εποχή πριν από τον Γαλιλαίο· τότε που η γη δεν εκινείτο. E pur si muove (Και όμως κινείται). Ο Κυριάκος Μητσοτάκης χρειάζεται να παρουσιάσει τις αποδείξεις του· ότι η γη, η κοινωνία μας κινείται. Αλλιώς ελλοχεύει ο κίνδυνος να ξαναπάμε στην ελιά και το κουκούτσι της. Υπερβολές; Μπορεί. Δες όμως τι γίνεται στη Βενεζουέλα. Ξεκίνησαν κι εκεί με άφθονο χρήμα. Και μας κυβερνάνε θαυμαστές του Τσε, του Τσάβες και του Μαδούρο!

21 Μαΐου 2017